

Χάρη Ναξάκη, Η Φτώχεια των Εθνών - Η κοινωνία των δύο τρίτων ή ριζική μείωση του χρόνου εργασίας, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα.

Το βιβλίο του Χάρη Ναξάκη: *Η φτώχεια των εθνών. Η κοινωνία των δύο τρίτων ή ριζική μείωση του χρόνου εργασίας*, εμπλουτίζει την ελάχιστη βιβλιογραφία που υπάρχει στην Ελλάδα σε σχέση με το εν λόγω θέμα. Την περίοδο που η διαδικασία της οικονομικής και νομισματικής σύγκλισης των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρείται πανάκεια και μη αμφισβητήσιμη, οι ελάχιστες φωνές οι οποίες διερωτώνται για τη σημερινή οικονομική και κοινωνική κατάσταση είναι όχι μόνο αναγκαίες αλλά και απόλυτα απαραίτητες.

Ο τίτλος του βιβλίου δείχνει και την επικαιρότητα του θέματος. Σήμερα, εν μέσω ραγδαίων οικονομικών και τεχνολογικών ανακατατάξεων, η φτώχεια αγγίζει ολοένα και περισσότερες κοινωνικές ομάδες. Φτωχός δεν είναι μόνο αυτός που είναι μακροχρόνια άνεργος, αλλά επίσης και αυτός ο οποίος εργάζεται όχι σε πλήρη απασχόληση και το εισόδημα που αποκτά από την εργασία του δεν επαρκεί να του εξασφαλίσει τα απαραίτητα προς το ζην. Σήμερα η τάση που επικρατεί είναι η μείωση της ανεργίας, κυρίως με τη δημιουργία θέσεων εργασίας μερικής απασχόλησης ή άλλων μορφών εργασιακής σχέσης, χωρίς να διερευνάται εάν το εν λόγω άτομο μπορεί να αποκτήσει ένα σημαντικό για την επιβίωσή

του εισόδημα. Ως εκ τούτου η σχέση εισοδήματος και εργασίας είναι ιδιαίτερα σημαντική. Την περίοδο του φορντικού μοντέλου ή της ανάπτυξης του κράτους-πρόνοιας, το εισόδημα που αποκτούσε κανείς από την εργασία του ήταν ικανό να του εξασφαλίσει μία αξιοπρεπή διαβίωση. Σήμερα, το εισόδημα που αποκτά κανείς εργαζόμενος στις νέες μορφές απασχόλησης (μερική απασχόληση, εποχιακή απασχόληση, αμοιβή με το κομμάτι κ.λπ.) δεν μπορεί να του εξασφαλίσει ένα ανεκτό επίπεδο διαβίωσης. Απεναντίας, εξαναγκάζει πολλά άτομα να ζουν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας.

Κατά συνέπεια το κύριο ερώτημα το οποίο τίθεται από τον Χάρη Ναξάκη είναι η αναζήτηση των αιτίων της αύξησης της φτώχειας στις χώρες της Δύσης, σήμερα, περίοδο έντονης οικονομικής μεγέθυνσης. Το ερώτημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό εάν λάβει κανείς υπόψη του ότι οι χώρες αυτές τη μεταπολεμική περίοδο γνώρισαν υψηλούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης. Ένας από τους στόχους του κράτους-πρόνοιας, σύμφωνα με τους αριστερούς υποστηρικτές του, ήταν η επίτευξη μεγαλύτερης κοινωνικής και οικονομικής δικαιοσύνης και ισότητας. Όμως το αποτέλεσμα είναι ότι οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες διογκώθηκαν και το χάσμα ανάμε-

σα στους πλούσιους και στους φτωχούς μεγάλωσε. Λαμβάνοντας δε υπόψη τον πολλαπλασιασμό των νέων μορφών απασχόλησης, την αύξηση των ατόμων που απασχολούνται πρόσκαιρα, την ύπαρξη περιοριστικών δημοσιονομικών πολιτικών, μάλλον αναμένουμε την περαιτέρω διάγκωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

Ως εκ τούτου το φαινόμενο της φτώχειας δεν είναι ένα παροδικό φαινόμενο, δεν είναι ένα τυχαίο φαινόμενο λόγω κάποιων έκτακτων καταστάσεων, αλλά είναι ένα δομικό πρόβλημα και οι αιτίες της δημιουργίας του θα πρέπει να αναζητηθούν στην ίδια τη φύση της οικονομικής ανάπτυξης όπως αυτή εφαρμόζεται στις χώρες της Δύσης. Αυτό είναι και το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο Χάρης Ναξάκης. Δηλαδή ότι η ίδια η οικονομική ανάπτυξη παράγει τη φτώχεια. Ο Χάρης Ναξάκης θεωρεί ότι «οι νέες τεχνολογίες, το νέο τεχνολογικό υπόδειγμα ανάπτυξης της αυξανόμενης “επιστημονικοποίησης” της παραγωγής, οδηγεί στο να παράγονται μεγαλύτερες ποσότητες εμπορευμάτων με μικρότερες ποσότητες εργασίας, οδηγώντας έτσι στην ανεργία, την υποαπασχόληση και τη φτώχεια».

Ποια είναι όμως η λύση στο πρόβλημα; Πώς μπορούμε να περιορίσουμε την έκταση του φαινομένου της φτώχειας; Θα μπορού-

σε να προτείνει κανείς ότι η μείωση του ποσοστού ανεργίας θα οδηγούσε σε περιορισμό του αριθμού των φτωχών. Αυτό όμως ίσως ήταν αληθές άλλες χρονικές περιόδους. Σήμερα, όπου ο περιορισμός της ανεργίας επιτυγχάνεται όχι με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης, αλλά με τη δημιουργία θέσεων εργασίας μερικής απασχόλησης, κατανοούμε ότι η φτώχεια μπορεί να συνεχίσει να υφίσταται.

Κατά συνέπεια η «λύση», σύμφωνα με τον Χάρη Ναξάκη, θα πρέπει να αναζητηθεί στη διεκδίκηση και εφαρμογή ενός μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης το οποίο θα επικεντρώνεται όχι μόνο στην παραγωγή αγαθών, αλλά κυρίως στον ελεύθερο χρόνο, που κάτω από τις παρούσες συνθήκες είναι απόλυτα εμπορευματοποιημένος.

Το ζήτημα του προσδιορισμού ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης θα πρέπει να αποτελέσει το θεμελιώδη λίθο των αναζητήσεων στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Είναι σαφές ότι ούτε η μείωση του ποσοστού της ανεργίας αλλά ούτε και αυτού του περιορισμού της φτώχειας και των κοινωνικών ανισοτήτων μπορούν να επιτευχθούν εάν συνεχίσουμε να αναζητούμε «λύσεις» στα πλαίσια του υπάρχοντος μοντέλου ανάπτυξης.

Μιχάλης Χλέτσος